BIBLIOTECA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 56-lea
14 Pagini

EXEMPLARUL { In Romînia 6 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. Nr. 24.464/939

Nr. 197 Vineri 21 Iulie 1939
14 Pagini
P IIII

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tarifu poștal și valuta

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE
IN TARĂ
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR
ZIARUL CĂLĂTORIILOR,
VESELIA, RADIO UNIV.
și UNIV. LITERAR câte 220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ
și UNIV.-SPORT
câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

TOT CHESTIUNEA PÂINEI

Primăria Capitalei a dat, în chestiunea pâinii o nouă ordonanță, care a intrat în aplicare cu începere dela 16 Iulie curent. In această ordonanță se lămuresc amănunțit condițiunile în care urmează să fie fabricate și vândute diferitele calități de pâine ca: pâinea neagră, pâinea albă, franzela, pâinea de cartofi, de secară etc.

Pentru pâinea neagră și pâinea albă a fixat prețuri, pe care brutarii sau ceilalți revânzători n'au voe să le depășească. Insă, celelalte fabricate de pâine și de franzelărie sunt libere în comerț, atât în ce privește greutatea, cât și prețul lor de vânzare.

S'a constatat însă din experiență, că brutarii și fabricanții de pâine caută să fabrice cât mai puțină pâine neagră și cât mai multă pâine albă. De sigur, nu din vreo predilecție specială pentru pâinea albă, ci pentru motivul foarte realist că la această calitate de pâine au un câștig mult mai mare decât la pâinea neagră.

Din cauza aceasta, au fost și sunt destul de dese cazurile, când consumatorul nu mai găsește pâine neagră, așa că se vede nevoit să cumpere pâine albă. Insă deosebirea în plus de preț reprezintă o cheltuială, căreia oamenii săraci și îngreunați de nevoi cu greu îi pot face față. Se știe doar, că pentru această categorie așa de numeroasă de cetățeni, pâinea constitue alimentul de bază.

Având cunoștință de această stare de lucruri, primăria Capitalei obligă, prin ordonanța de care ne ocupăm, pe brutari și pe fabricanții de pâine să aibă în permanență pâine neagră în cantități îndestulătoare. Dar pentru a asigura mai bine aplicarea acestei obligații, prevede o măsură, ce nu poate fi decât aprobată. Reproducem textual această măsură:

„Brutarii, cari nu vor pune la dispoziția publicului cantitatea de pâine neagră trebuincioasă și la prețul de lei 6, pâinea de 750 de grame, sunt obligați ca la acest preț să vândă pâine albă".

Sperăm că datorită acestei măsuri, a cărei aplicare reală atârnă și de stăruința și energia publicului consumator, cererile de pâine neagră vor putea fi satisfăcute pe deplin.

Rămâne de lămurit o chestiune, care, precum se va vedea numaidecât, nu este cea mai puțin importantă — atât pentru pâinea neagră, cât și pentru cea albă.

Care este, cu începere dela 16 Iulie, prețul fiecăreia din aceste două calități de pâine? E drept că un răspuns găsim în ordonanța primăriei: pâinea neagră se va vinde cu 6 lei bucata, iar pâinea albă cu 8 lei bucata. Ba chiar în aceeași ordonanță se mai spune că „fabricanții de pâine, brutarii și orice revânzători de pâine sunt obligați, la cererea consumatorilor, să cântărească pâinea pe care le-o vând".

Insă greutatea stă în faptul de a ști precis cât trebue să cântărească o bucată de pâine neagră, pentru care ai plătit 6 lei, sau o bucată de pâine albă, pentru care ai plătit 8 lei. Un kilogram? Nu, deoarece, spre deosebire de toate celelalte articole de consumație, pâinea nu se vinde cu kilogramul sau — dacă vreți — când este vorba de pâine, kilogramul nu mai are o mie de grame, ci mai puțin.

Așa, precum stă scris la ordonanță, bucata de pâine neagră trebue să aibă o greutate de 750 de grame, cea albă de 800 de grame, însă pentru amândouă calitățile se adaugă: **„CU TOLERANȚA LEGALA"**, ceeace înseamnă că pot avea mai puțin și decât greutatea convențională. Acest „mai puțin", datorit „toleranței legale", poate fi o ispită pentru fabricanții de pâine și, în tot cazul, un prilej de discuție și neînțelegeri între ei și consumatori.

De aceea, socotim că măsura cea mai bună și mai dreaptă este ca, făcând din kilogramul pentru pâine un kilogram adevărat, pâinea să se vândă cu greutatea acestui kilogram. Cumpărătorul să nu ceară o bucată de pâine de o greutate convențională și schimbăcioasă, ci un kilogram de pâine sau mai mult ori mai puțin. In felul acesta pot înceta definitiv orice încercări de abuzuri și orice prilejuri de conflicte.

—-xX⊙•⊙Xx—-

CONDAMNĂRI IN RUSIA

Moscova, 18 (Rador).— **Curtea Supremă din Ucraina a condamnat la 20 ani muncă silnică pe Lincenko, fostul director al secțiunii științifice de pe lângă institutul de creșterea vitelor din Ucraina.**

Curtea a condamnat pe trei complici ai lui Lincenko la pedepse cu munca silnică dela 3 la 10 ani.

Condamnații erau acuzați de a fi aplicat metode rele în ce privește creșterea vitelor.

Doisprezece ani dela moartea Regelui Ferdinand I

La două zile numai după comemorarea morții Reginei Maria, poporul român ridică azi spre Cer, priviri smerite și rugi fierbinți pentru odihna Regelui Ferdinand, trecut prin hotărârea divină, acum doisprezece ani, în viața eternă a celor drepți.

Nu este oare această coincidență de date care dă prilej unui neam întreg să slăvească aproape în acelas timp, memoria celui mai mare Rege, — Infăptuitor al Unirii — și a celei mai desăvârșite Regine, un simbol al armoniei sufletești care a fericit viața Lor comună? Nu este în această coincidență de date, par'că un semn divin, că bunătatea cerească știe să răsplătească prin uniri vecinici pe Acei cari prin unire Și-au trăit și viața pământească, prin unire au făptuit poruncile conștiinței Lor, prin unire Și-au condus poporul spre înălțimile destinelor lui și prin unire au încununat de glorie zilele de jertfe și de eroism ale neamului care a fost binecuvântat cu fericita Lor domnie?

Nedespărțite vor fi deapururi în sufletul generațiilor poporului român aceste două zile de reculegere, când gândurile recunoscătoare se îndreaptă pioase spre memoria Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, pentru slăvirea Lor.

Au trecut doisprezece ani de la moartea Infăptuitorului idealului național al tutulor românilor și totuși, cercetând zi de zi această desfășurare de timp, nu vom găsi o clipă în nici una din ele ca amintirea Lui și a strălucitelor Lui fapte să fi

REGELE FERDINAND I

pălit în memoria acestui popor.

Cine ar fi putut uita tot ce a făcut El pentru țara căreia Și-a închinat viața? Cine ar fi putut uita acea memorabilă zi când sufletul și conștiința Lui au știut să corespundă fără șovăire sentimentului național al poporului de a cărui soartă Și-a legat viața și ale cărui destine I-a fost dat să le conducă? Cine ar fi putut uita zilele Lui de grije și nopțile Lui de veghe, când brava lui oștire, mai mică la număr și lipsită de muniții și de ajutor, a trebuit să înfrunte dușmănia unor oști aruncate cu disperare asupra ei? Cine ar putea uita curajul Lui, devotamentul Lui, cuvintele Lui de îmbărbătare, prezența Lui pretutindeni unde era primejdie, nețărmuita Lui dragoste pentru cei ce luptau sub comanda Lui supremă? Cine, dintre acei cari L'au văzut la Iași în zilele de desnădejde, ar putea uita vreodată seninătatea ochilor Lui în care se oglindea o conștiință liniștită și încrezătoare în victoria finală a țelului urmărit?

Și cum s'ar putea uita vreodată acele zile de emoție națională când la Alba-Iulia, cu adevărat prin grație divină și voința națională, dar și prin vitejeasca înfăptuire a oștirei pe care El a știut s'o conducă la victorie, a fost încoronat cel dintâi Rege al tuturor românilor?

Nu — asemenea pagini din istoria unui neam nu se uită niciodată — asemenea domnie rămâne, prin pildele ei strălucite, izvor nesecat de îndemnuri la fapte de ispravă, la activitate rodnică, la nețărmurită dragoste de țară, la neobosită veghe pentru binele, seninătatea și fericirea țării.

Și astăzi, când clopotele bisericilor de pe tot cuprinsul României Mari vor chema la rugăciune pe toți românii, din sunetele lor prelungi se va desprinde ecoul glasului celor căzuți în lupta mare a neamului.

„Rugați-vă pentru odihna sufletului Marelui Rege și nu uitați pildele Lui, nu uitați că sub înțelepta Lui comandă, cu sângele și viața noastră am cucerit victoria — nu uitați porunca zilelor voastre care este să păstrați neștirbit pământul țării pe veci întregit de Regele Ferdinand cel Leal.

Ridicole minciuni maghiare

Agenția telegrafică ungară *a comunicat agențiilor din principalele capitale o telegramă care afirmă că în fiecare zi dezertori români trec frontiera în Ungaria în regiunea Mureșului. Agenția ungară declară:*

„Acești dezertori sunt unanimi în a declara că condițiunile vieții în Transilvania devin insuportabile. Nimeni nu mai are dreptul de a părăsi reședința fără o autorizație specială a autorităților române.

La Salonta Mare chiar reuniunile obișnuite cu prilejul căsătoriilor au fost interzise.

Toți locuitori din Transilvania cari au mai puțin de 40 ani sunt transportați la frontieră pentru a munci la lucrările militare. Strângerea recoltei se face de către soldații români.

Din cauza severității acestor ordonanțe, viața economică se resimte vizibil.

Dacă această atmosferă de panică n'ar urma să înceteze și dacă terorismul autorităților ar fi să continue, dezertorii afirmă că ar trebui să se aștepte isbucnirea unor răscoale".

De altă parte **„Radio Budapesta"** *a transmis următoarele la emisiunea din 14 Iulie ora 14:*

„Din regiunea Mureșului evadează din ce în ce mai mulți soldați în Ungaria, din cauza situației imposibile care domnește în Ardeal. Maghiarii sunt terorizați, ei nu-și pot părăsi locuințele decât cu permise speciale. Unde se observă un grup de oameni, sunt imediat solicitați să circule. In orașul Salonta Mare eri s'a interzis nunta unor tineri. Populația până la vârsta de 50 de ani este trimisă cu forța la munca câmpului, cei cari nu se supun ordinelor sunt crunt bătuți. In regiunea Aradului, din cauza severității exagerate, situația economică a ajuns la un punct mort. Dacă situația de azi se va menține, panica de nedescris va duce la o răscoală".

*

Am reprodus în întregime toate aceste ridicole născociri ale „Agenției telegrafice ungare" și ale postului de Radio-Budapesta, nu cu intenționea de a le dezminți fiindcă nu înțelegem să le acordăm nici măcar atenționea unei dezmințiri, ci pentru ca toată lumea să vadă la ce mijloace a ajuns să recurgă o agenție oficială pusă sub controlul statului și postul oficial de radio al aceluiaș stat.

Este evident că toate născocirile de mai sus, dacă nu vin chiar din sursa oficialității maghiare — ceiace nu e de loc exclus — sunt însă patronate de ea.

Când un stat recurge și patronează o asemenea ridicolă propagandă întemeiată pe minciuni și pe răutăți, el dovedește prin însuși acest fapt slăbiciunea poziției sale și zădărnicia oricărei bunevoințe care ar încerca o îmbunătățire a raporturilor cu un vecin atât de recalcitrant în fața realității și a adevărului.

Ne întrebăm — și avem tot dreptul s'o facem— cum va judeca minoritatea ma-

(Continuare in pag. 2-a)

Limba noastră

Neologismele lui Eminescu

Am mai vorbit de neologismele lui Odobescu și de neologismele lui Eminescu. Iată ce îmi scrie acum d. Soricu, profesor de română și poetul care a dat literaturii noastre *Pâinea Neagră* și *Pasărea Măiastră*:

„Se amintește mereu că Eminescu a întrebuințat neologisme. Dar se pierde din vedere cum, când și de unde a împrumutat Eminescu cuvinte nouă. Și se mai pierde din vedere că Eminescu era cineva, care simțea în adevăr că are pe capu-i cerul și căuta cuvântul, care exprimă adevărul.

„Dar marțafoii cari își fac o fală cu necunoașterea gramaticii, cu fuga dela un examen de câteva clase? Cari nu știu ce este aceia muncă intelectuală? Ce idei se'nvolburează, ce lume se învârte ca o morișcă în căpățâna trântorului, care simte plăcere să răscolească lăturile și gunoiul?... *Aceștia se plâng că n'au în limba românească cuvinte ca să-și exprime cugetul și simțirea?*

„Eminescu a folosit neologisme în poesiile din tinerețe, când nu-și adunase comoara de cuvinte populare, pe care a cheltuit-o pentru a da nemuritoarea lumină de mai târziu. Până la etatea de douăzeci de ani a stat sub înrâurirea lui Aron Pumnul și a lui Eliade, pe care i-a și cinstit cu versurile lui.

„Eminescu, pentru nevoia de a se tălmăci pe sine, de a „exprima adevărul", a împrumutat cuvinte din limba strămoșilor latini, pe care nu i-a fost lene s'o învețe, de a cărei gramatică și sintaxă nu a râs ca un cepeleag. Unde și cari sunt franțusismele folosite aidoma de Eminescu, care numai târziu a învățat franțuzește? Nici la Cernăuți, nici la Blaj nu se predau lecții de limba franceză pe vremea lui. Acasă, tatăl său nu știa limbă străină decât pe cea nemțească.

„Cela-i cavaler, e iute,
Care știe franțuzește"

Apoi aici, ca și în *Scrisori*, Eminescu, geniul neamului nostru, numai simpatie nu vădește pentru franțusiți. In schimb, scrie în metru antic, pomenește pe Horațiu cu al lui „Carmen Seculare", pe *Memento mori*, amintește de versul adonic. *Și nu este tot una a lua de-a gata din limba franceză un cuvânt*, chiar de origine latină, dar *trecut prin legile de formație ale limbei franceze* și a-l trânti plocon ne poftit limbei românești, — sau a lua din vistieria strămoșilor un cuvânt și a-l mlădia după firea limbei românești... Ce am dreptul să iau dela părinți, nu am dreptul să iau dela alții, sub cuvânt că-mi sunt frați, frații francesi, frații italieni. Un basm moștenit din mitologia strămoșilor latini, e al nostru. Nu mai e a noastră povestea lui Orlando, oricât ne-ar fi Italienii de frați...

„Publicațiile noastre nu s'au ocupat de cartea de mare valoare a lui Aurel Bănuț, *Oameni de Ispravă*, tipărită de curând la Sibiu. Vorbește și despre oameni de inimă din trecutul apropiat al vieței noastre de peste munți. Câteva scrisori dela profesorul Ion Urban Iarnik sunt foarte prețioase. Iată ce scrie marele nostru prieten, în scrisoarea din 13 Aprilie 1915:

„Una din lucrările care m'au interesat mai mult a fost si este până în ziua de azi constatarea de câtă bogătate se bucură limba română, bogătate, care CU PĂRERE DE RĂU TREBUE SĂ O SPUN, *de multe ori este nesocotită și nebăgată în seamă chiar de cei pentru cari ar trebui să fie un fel de comoară neșleită, DE INSIȘI ROMÂNII*"

In țările de înaintată cultură, scriitorii mari, și numai scriitorii mari, sunt dați școlarilor ca pildă de limbă, de gândire, de meșteșug al vorbirii și al scrisului. Se desprind în manualele didactice pagini frumoase din operele de seamă. Se arată însă și greșelile ce s'au putut strecura în aceste pagini, să slujească, și ele, de învățătură și să ferească pe școlari de a le face.

Numai la noi, după ce se vâră în manuale bucățile „literare" ale unor „scriitori" de mâna a zecea, apoi și greșelile, strecurate în scrisul celor mari, sunt privite ca scânteieri de stil și puse sub ochii școlarilor, să se ia, și ei, după ele.

Se găsesc cuvinte străine în scrisul lui Odobescu, al lui Eminescu? Profesorul le scoate pe hârtie și-și face lecția:

— Vedeți, copii? Acești mari scriitori au întrebuințat cuvinte străine, fiindcă gândul lor era prea înalt să poată fi spus în limba noastră „ciobănească", „atât de săracă" și „primitivă". Neologismele sunt la locul lor. „Rafinarea și diferențiarea sentimentelor cer noui cuvinte ca să le exprime... Limba românească se face astfel purtătoare de înțelesuri tot mai adânci și tot mai variate... Acest adevăr trebue spus lămurit mai ales astăzi, când au răsărit în publicistica noastră o puzderie de teoreticiani... *care produc confuzie în mințile tinerimii noastre*".

Desprind lecțiile astea din manualele didactice și din scrisul unor profesori de română. Ele nu dovedesc decât înstrăinarea de graiul nostru a cui le face și o înjositoare lipsă de pregătire.

Cu asemenea lecții nu e de mirare că tinerii ies din școală fără să cunoască limba lor, dar cu toată dragostea pentru cuvântul străin, care e — după cum i-a învățat profesorul de română — numai „spiritualitate" și „exprimă mai *clar* și mai *nuanțat*" simțimintele noastre.

Și așa se face că atâția barbari au năvălit în scrisul românesc,— că ne schimbăm limba dela o zi la alta.

Așa se face că în țara românească nu se mai scrie românește.

T. PISANI

Parastasul de Marți dela Curtea de Argeș

M. S. Regele, A. S. R. Principesa Elisabeta, Arhiducesa Ileana, Arhiducele Anton de Habsburg și d. Armand Călinescu, președintele consiliului de miniștri, ieșind din catedrală, după parastas

M. Berezovski

SF. ILIE